

‘Je ziet het pas als je het door hebt.’

Shakib Sana, huisarts en promovendus

07 april 2026
40 Jaar JWS Symposium

Disclosure belangen spreker

(potentiële) belangenverstrengeling	Geen / zie hieronder
Voor bijeenkomst mogelijk relevante relaties met bedrijven	Bedrijfsnamen
<ul style="list-style-type: none">▪ Sponsoring of onderzoeksgeld▪ Honorarium of andere (financiële) vergoeding▪ Aandeelhouder▪ Andere relatie, namelijk ...	<ul style="list-style-type: none">▪▪▪▪

Inhoud

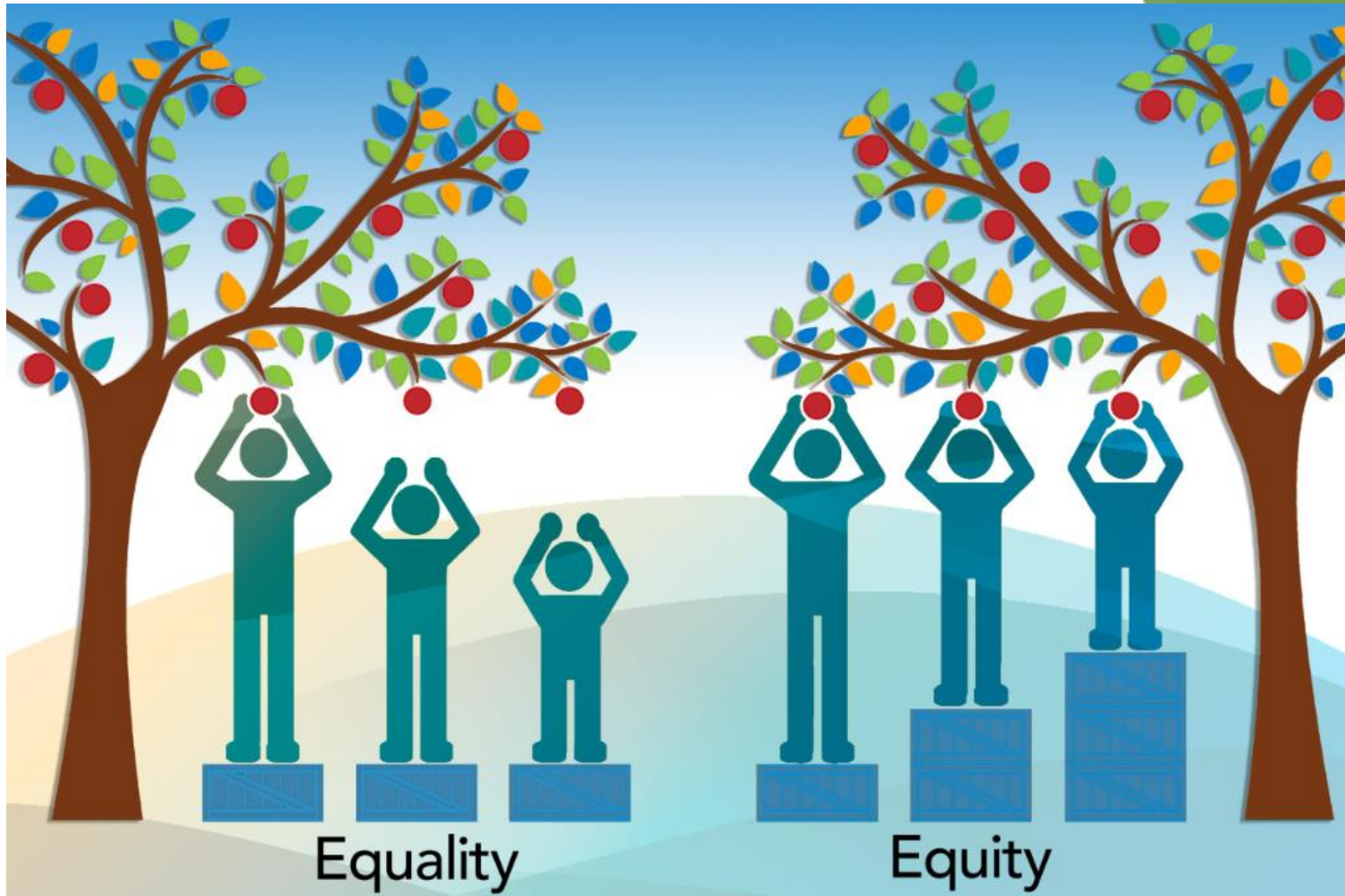
- ▶ **Context van onze patiënten**
- ▶ **Vergezichten**
- ▶ **Uitdagingen**

TIM 'S JONGERS

**ARMOEDE
UITGELEGD
AAN
MENSEN
MET GELD**

*de
Correspondent*

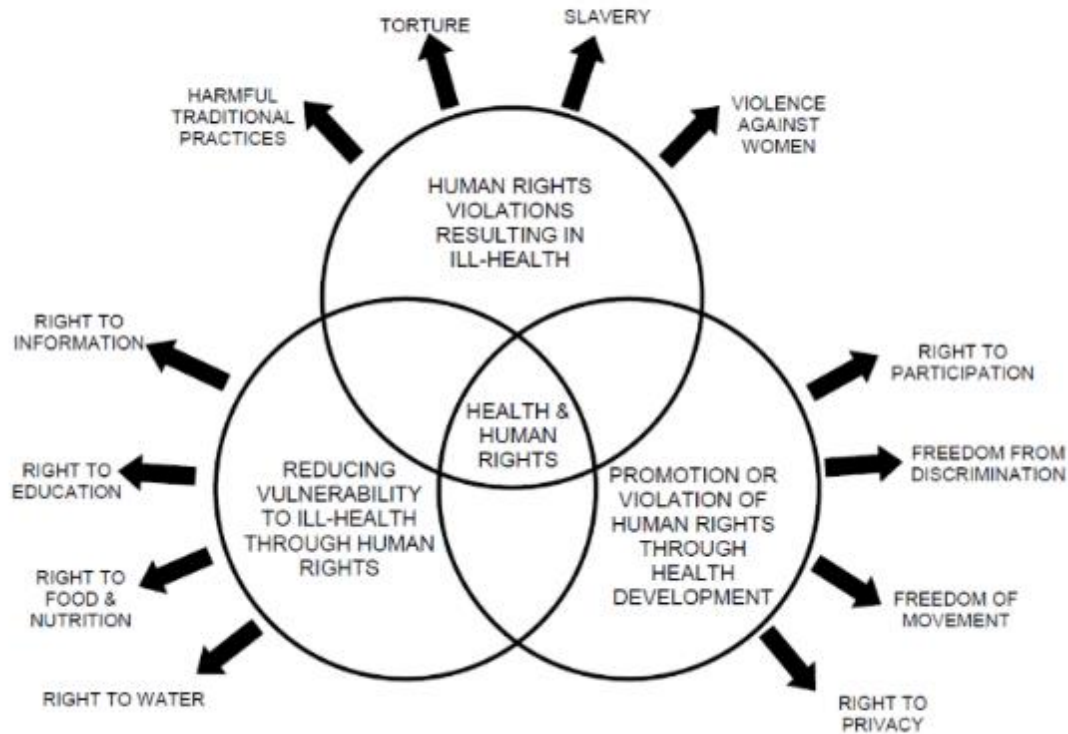
Equality

Equity

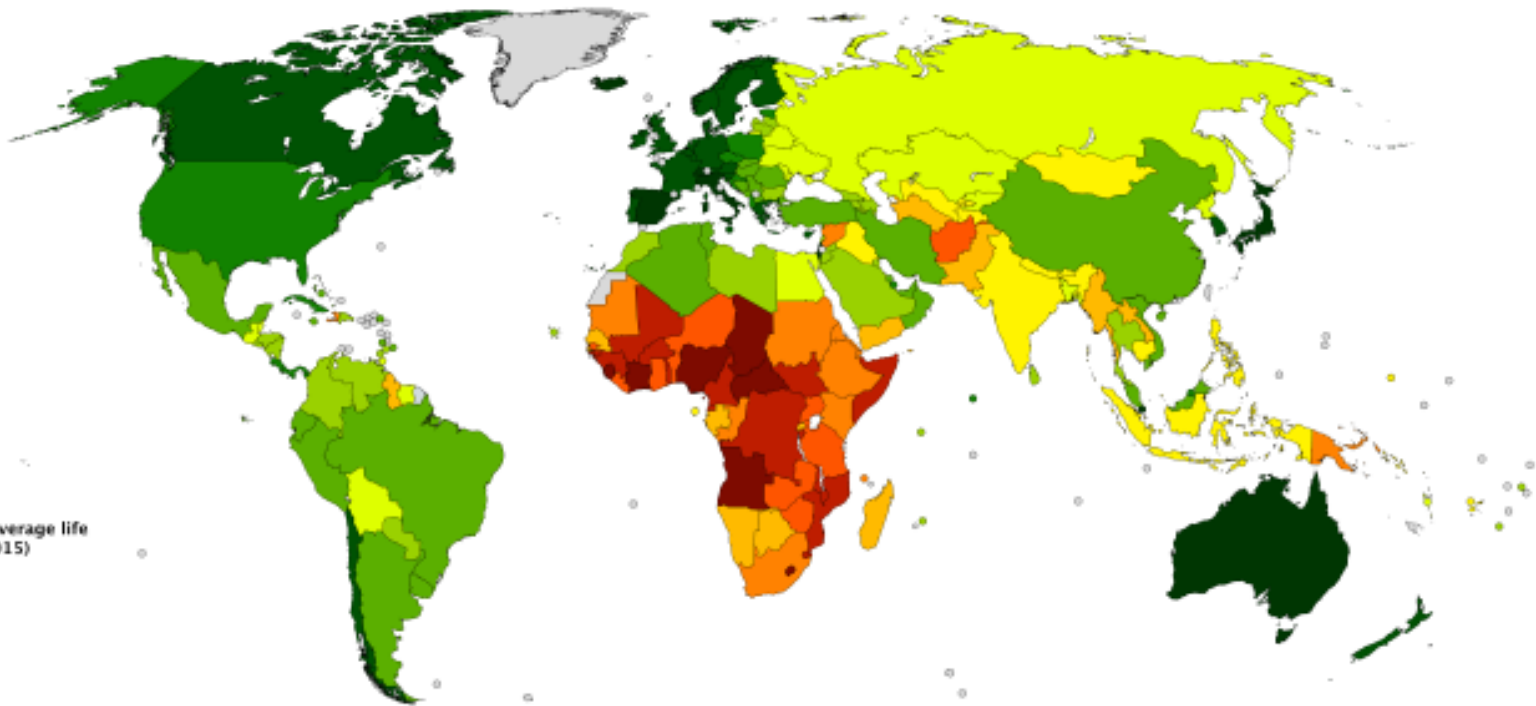
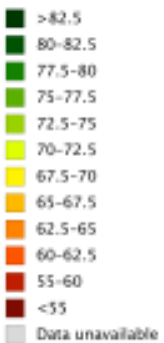
De WHO heeft de relatie tussen het 'recht op gezondheid' en het respecteren en vervullen van andere mensenrechten verder uitgewerkt. Volgens de WHO hangt het 'recht op gezondheid' met andere mensenverdragen op drie wijzen samen:

1. Schendingen van mensenrechten of het gebrek aan aandacht daarvoor kan ernstige gevolgen hebben voor de gezondheid (bijvoorbeeld schadelijke traditionele praktijken, slavernij, martelingen en andere onmenselijke en vernederende behandelingen, geweld tegen vrouwen).
2. Gezondheidsbeleid en programma's kunnen door hun ontwerp of implementatie mensenrechten bevorderen en schenden (bijvoorbeeld door discriminatie, het uitsluiten van bepaalde groepen van deelname, en het respecteren van privacy en informatie).
3. Kwetsbaarheid voor een slechte gezondheid kan worden gereduceerd door stappen te nemen om mensenrechten te respecteren, te beschermen en te vervullen.

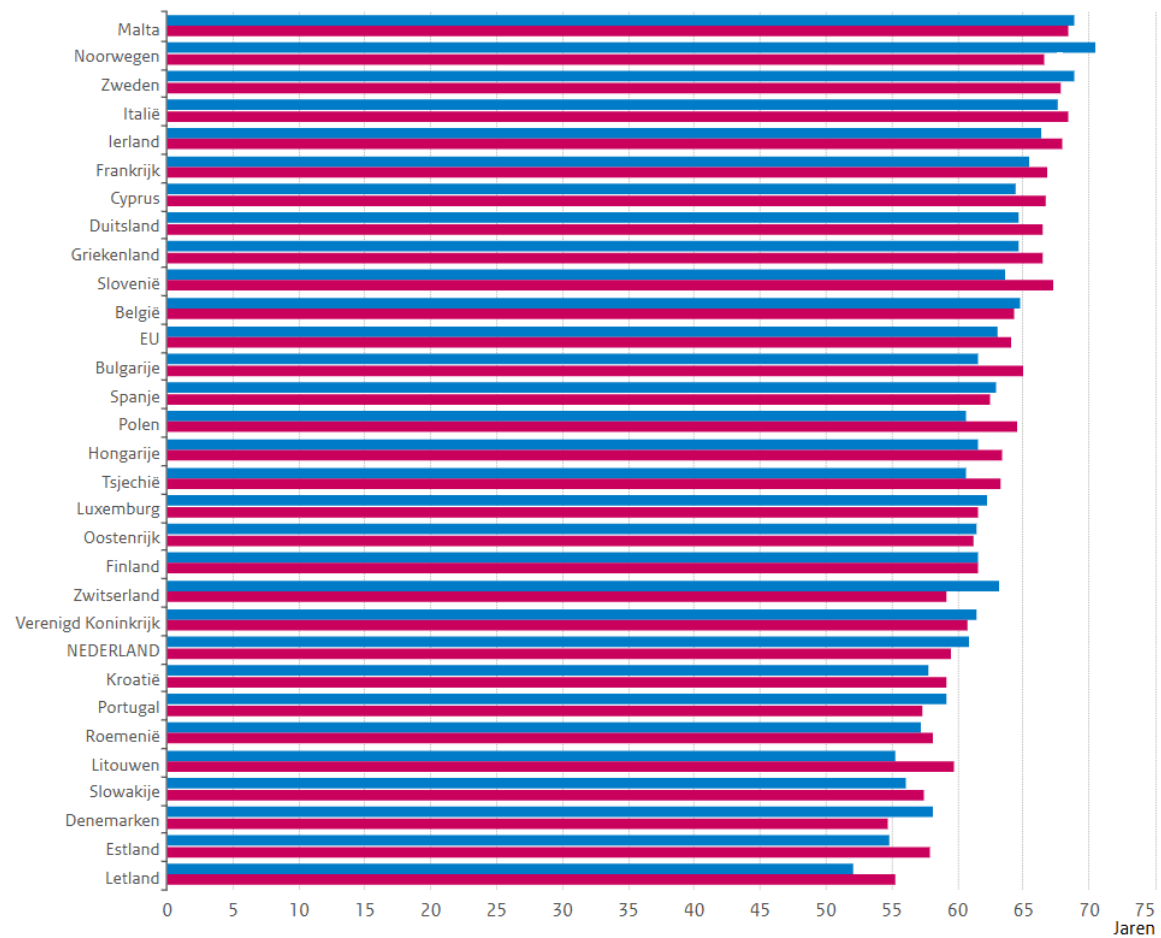
Deze samenhang heeft de WHO uitgedrukt in de volgende figuur:

Countries by average life expectancy (2015)

Gezonde levensverwachting 2021

■ Mannen ■ Vrouwen ■ Totaal

Levensverwachting in als goed ervaren gezondheid 2020

Per gemeente

Jaren

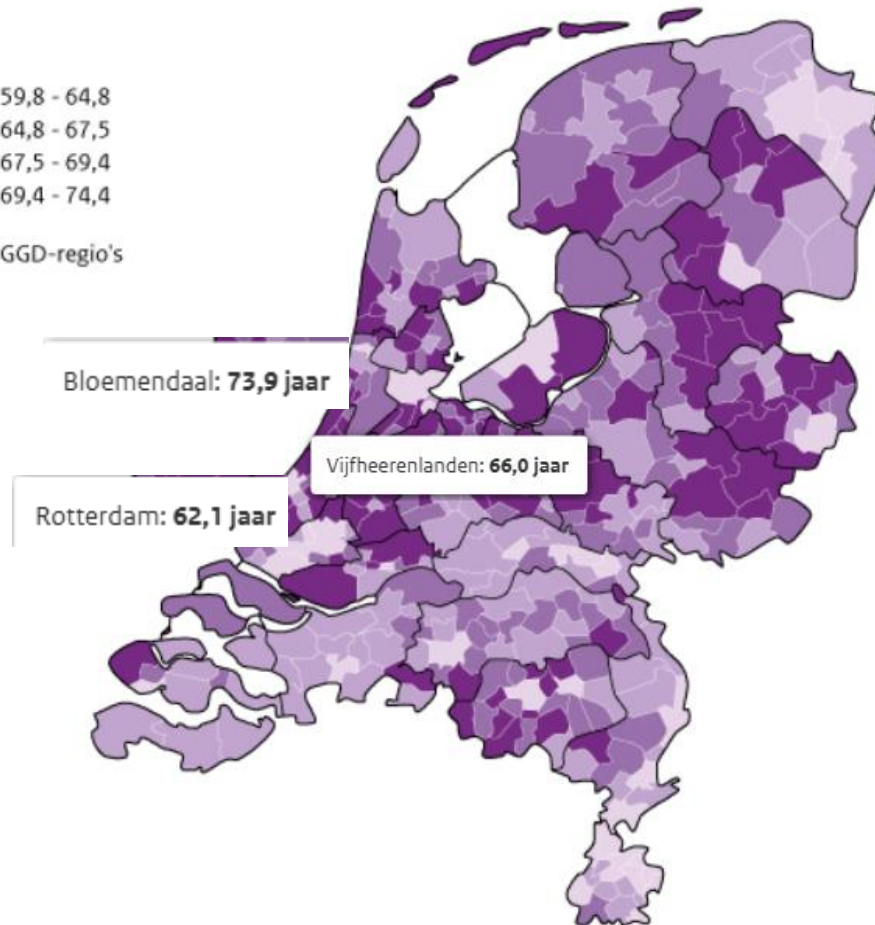
59,8 - 64,8

64,8 - 67,5

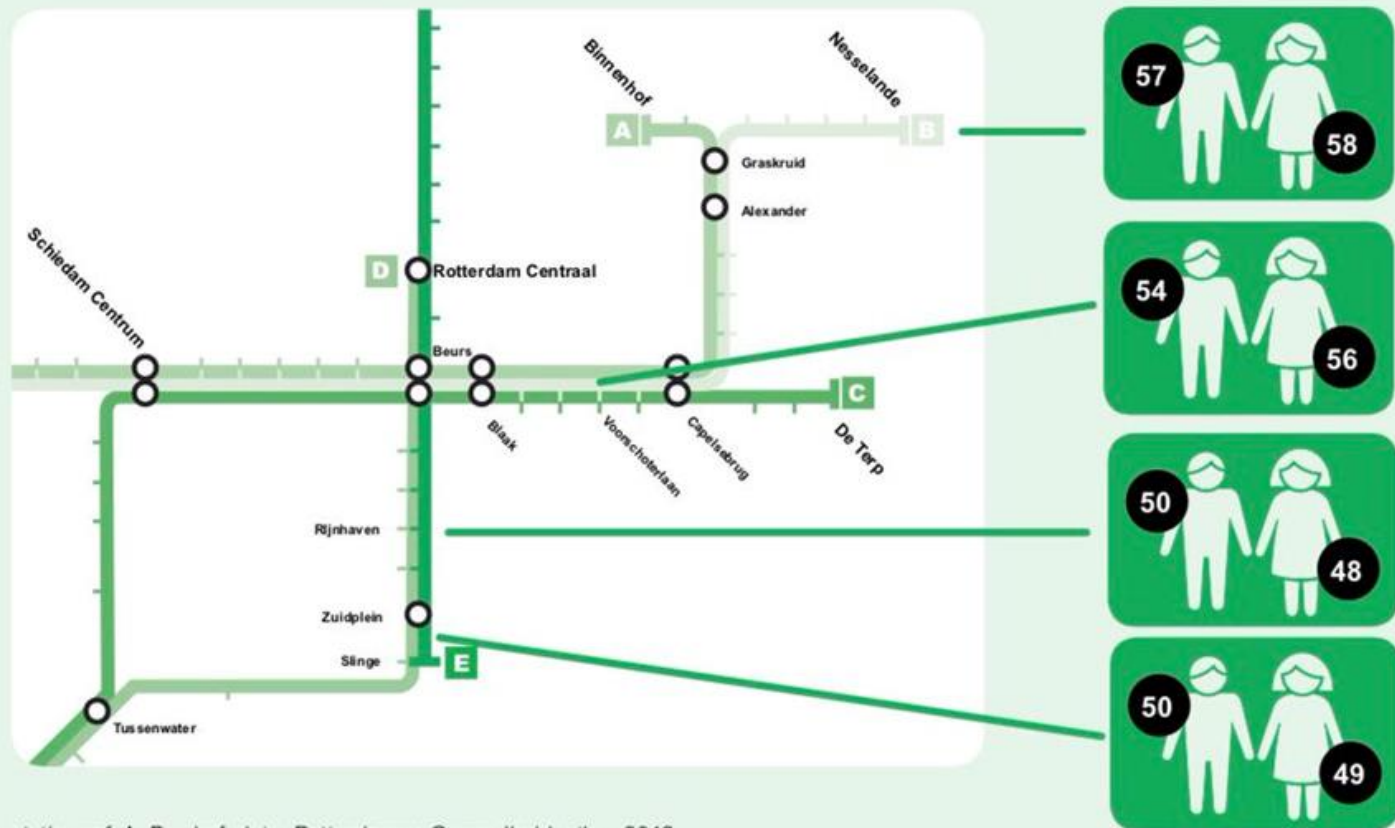
67,5 - 69,4

69,4 - 74,4

— GGD-regio's

Figuur 2 Een ritje met de metro: de verschillen in gezonde levensverwachting binnen Rotterdam zijn groot.

Bron: naar presentatie prof. A. Burdorf, data: Rotterdamse Gezondheidsatlas, 2012

LEVENSV ERWACHTING

Mensen met een laag inkomen
en lage opleiding leven

15 jaar

minder lang
in goede gezondheid

Lage opleiding

mannen met
een lage opleiding
leven ±

5,8 jaar
korter

vrouwen met een lage
opleiding
leven ±

4,3 jaar

Laag inkomen

mannen met
een laag inkomen
leven ±

8,2 jaar
korter

vrouwen met een laag
inkomen
leven ±

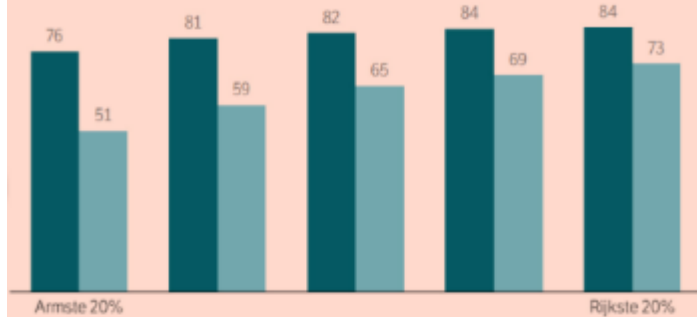
6,7 jaar

Mensen met laagste inkomens ervaren 25 jaar geen goede gezondheid

Levensverwachting vanaf de geboorte per inkomensgroep

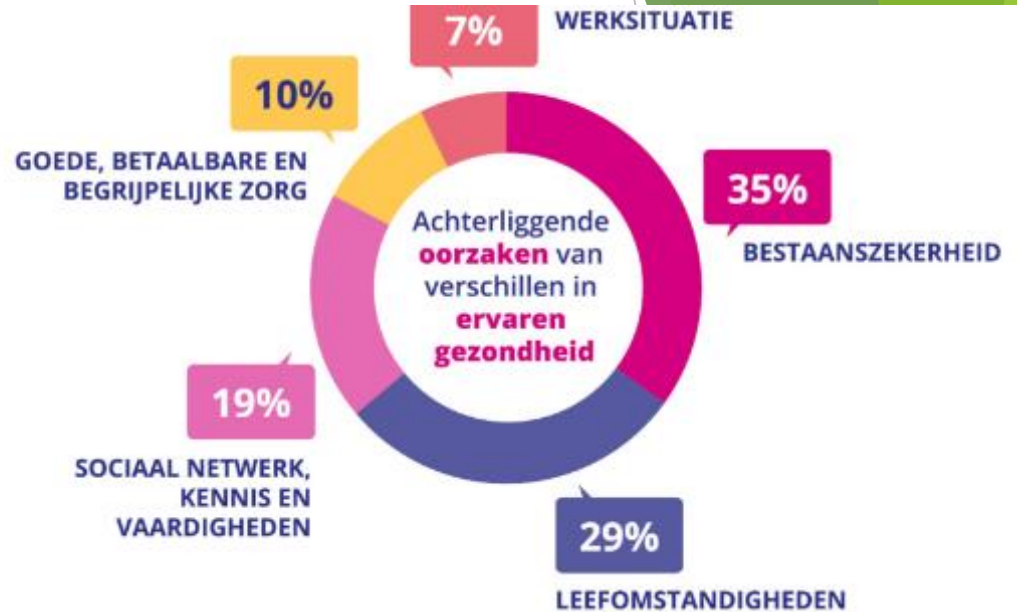
■ Levensverwachting in jaren

■ Levensverwachting in 'als goed ervaren gezondheid'

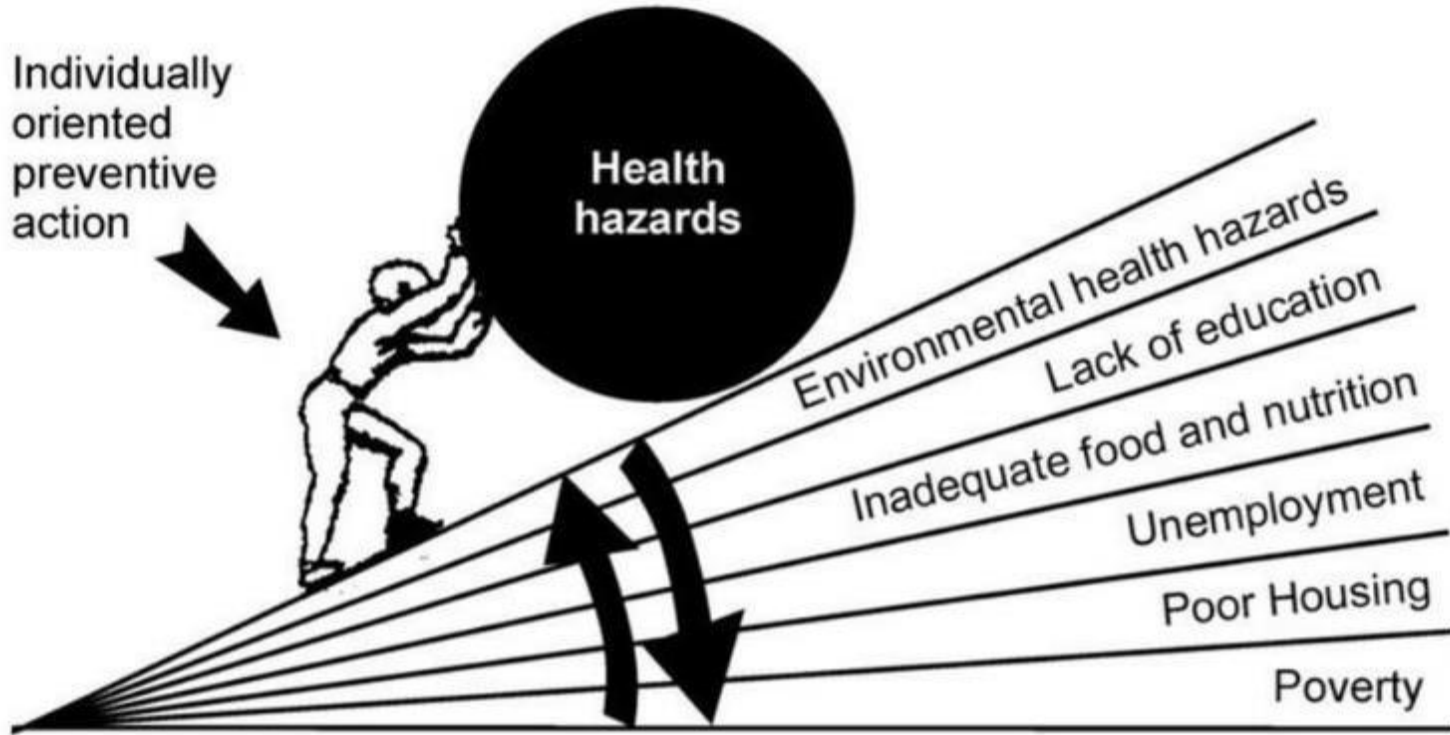
Bron: CBS • NRC 120226 / PB

nrc

The European health equity status report. WHO, 2019

The Health Gradient

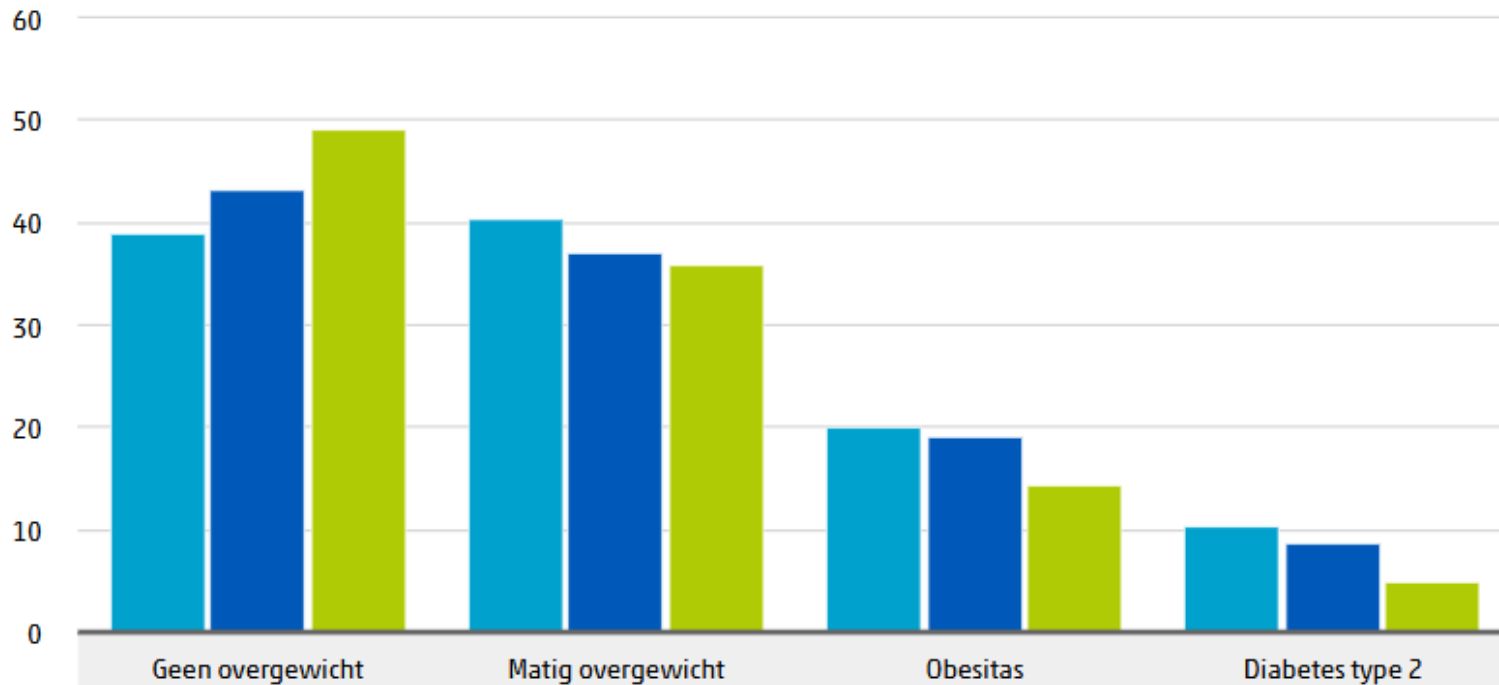

Source: adapted from Making Partners: intersectoral action for health.

Overgewicht en diabetes naar inkomenspositie, 2018/2021

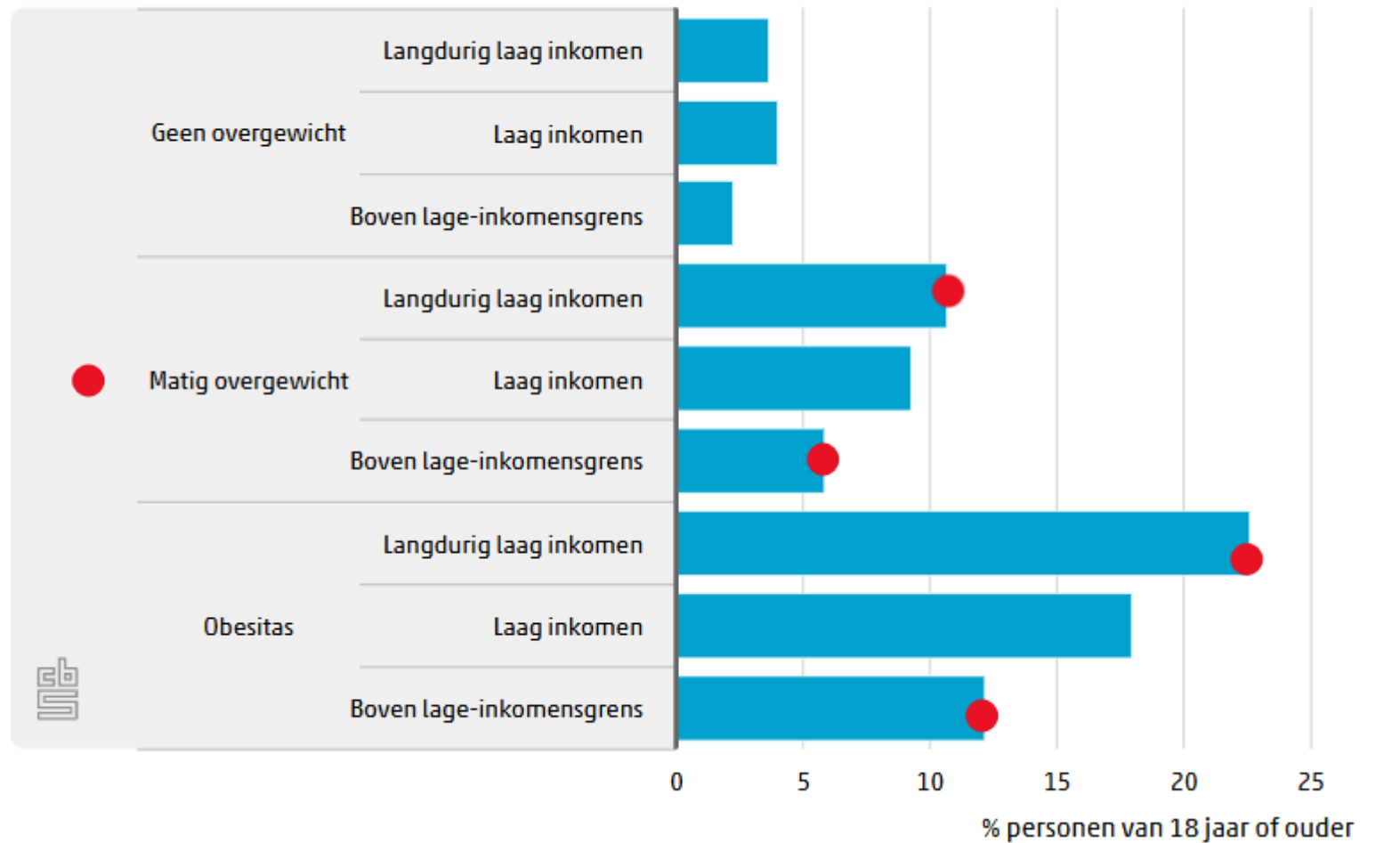

% personen van 18 jaar of ouder

Langdurig laag inkomen Laag inkomen Inkomen boven de lage-inkomensgrens

Diabetes type 2 naar overgewicht en inkomenspositie, 2021

Mensen met een laag inkomen in armere wijken roken bijna twee keer zo vaak als hun landgenoten met een hoog inkomen in meer welvarende buurten. De negatieve gevolgen van roken treffen daardoor vooral mensen in een kwetsbare sociaal economische positie. 29 mei 2024

pharos.nl

<https://www.pharos.nl> > Nieuws

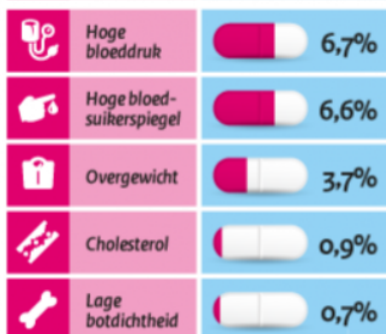

Roken belangrijke oorzaak van gezondheidskloof - Pharos

Gedrag

Persoonsgebonden

Arbeid

Milieu

ROKEN (of rookt weleens)

LAAG OPGELEID

MANNEN
(25-44 JAAR)

♂ 57%

VROUWEN
(25-44 JAAR)

♀ 36%

HOOG OPGELEID

MANNEN
(25-44 JAAR)

♂ 16%

VROUWEN
(25-44 JAAR)

♀ 15%

PERCENTAGE VROUWEN DAT ROOKT TIJDENS DE ZWANGERSCHAP

laagopgeleid
16%

hoogopgeleid
3%

Arme migranten en autochtonen

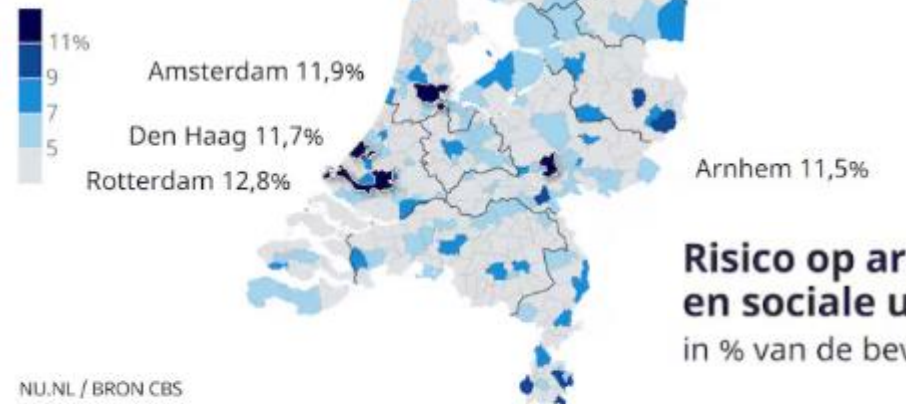
Auteurs: [Jean Marie Wildeboer Schut](#) en [Stella Hoff](#)

Migranten vormen bijna de helft van de volwassen armen

Van alle arme volwassenen in 2016 (iets meer dan 700.000 personen volgens het niet-veel-maar-toereikendcriterium) was bijna de helft van buitenlandse afkomst (48%, 337.000 personen). De arme migranten vormen 12% van de totale groep volwassen migranten. Zowel de herkomst als de generatie zijn van invloed. Niet-westerse migranten zijn vaker arm dan westerse (16% versus 8%). Migranten van de eerste generatie hebben een groter risico op armoede dan migranten van de tweede generatie. In de groep niet-westerse migranten bedraagt het aandeel armen respectievelijk 18% en 12%, in de groep westerse migranten gaat het om 11% en 5%.

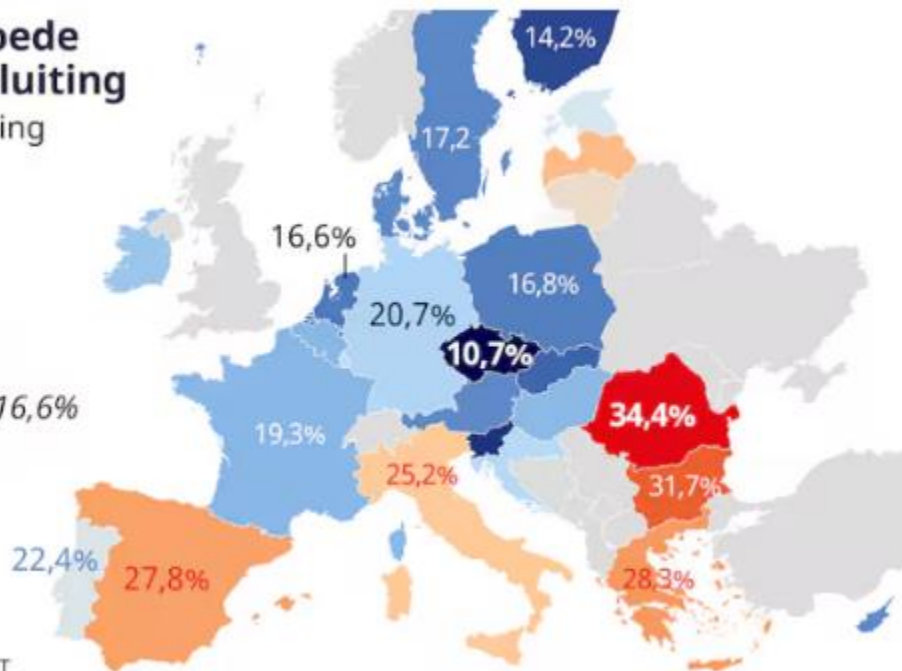
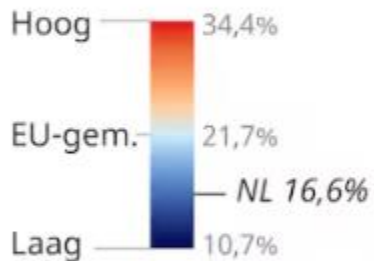
Huishoudens met lage inkomens

Aandeel per gemeente 2020

Risico op armoede en sociale uitsluiting

in % van de bevolking

Nederland doet het beter dan buurlanden

Ontwikkeling aantal bij Voedselbanken Nederland aangesloten voedselbanken (aantal per jaarultimo)

© Voedselbanken Nederland

*Fig. 1 Ontwikkeling aantal bij Voedselbanken Nederland aangesloten voedselbanken.
Peildatum 31.12.*

Je bent welkom bij een voedselbank bij jou in de buurt

Er zijn 177 voedselbanken dus er is altijd een voedselbank bij jou de buurt. Als je zoekt op jouw postcode of plaatsnaam zie je welke voedselbank jou kan helpen.

Zoek een voedselbank

Van verzorgingsstaat naar voedselbank:
armenzorg 2.0 - Joop - BNNVARA

Bezoeken >

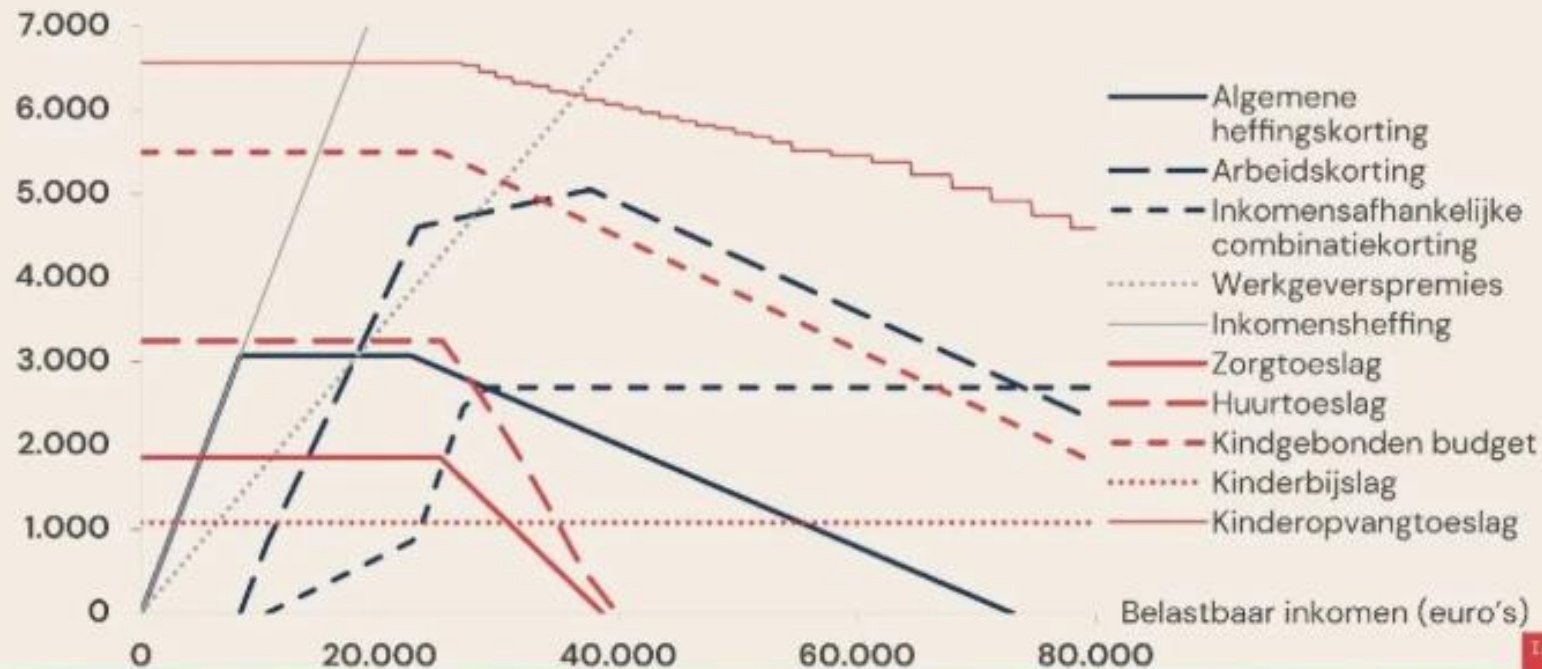
Armoede dempen is geen armoede oplossen

📅 14 oktober 2025 | Consultancy.nl

Complex stelsel met steeds meer op- en afbouwpaden voor belastingkortingen en toeslagen

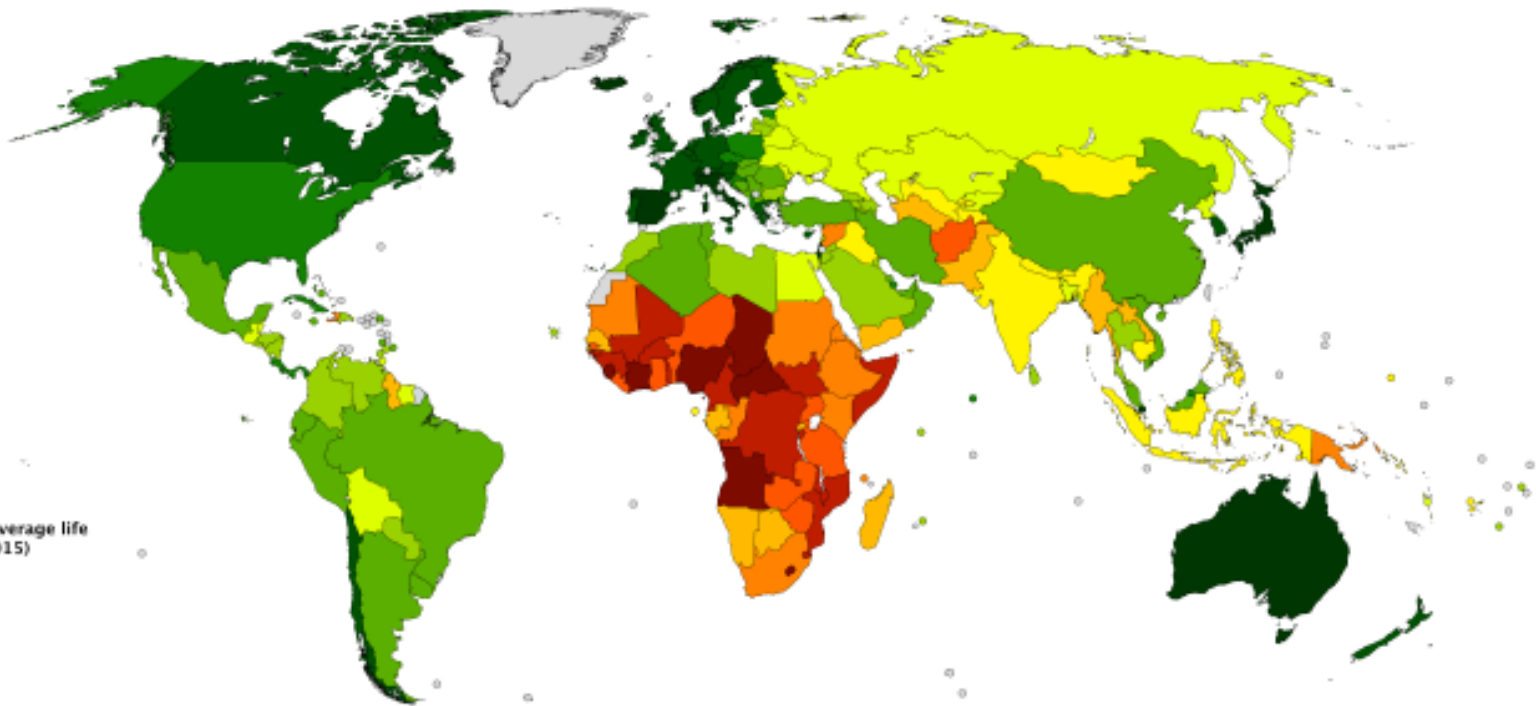
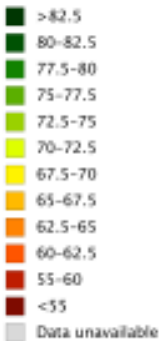
Omvang toeslagen en heffingskortingen (in euro's) voor alleenstaande ouders met 520 euro huur

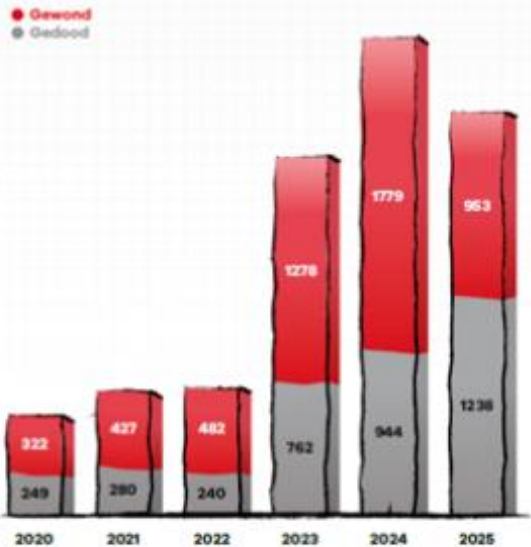
Bron: IPE-analyse van het belastingstelsel in 2023.

Countries by average life expectancy (2015)

Aanvallen op zorgverleners wereldwijd

Bron: World Health Organization

Geweld tegen zorgverleners wordt niet bestraft

Ondanks duidelijke verboden onder internationaal recht, is niemand verantwoordelijk gehouden voor de 7.400+ gedocumenteerde aanvallen.

Bron: World Health Organization

Vernietiging of beschadiging van Medische faciliteiten

In 2024 werden meer dan 1.100 medische faciliteiten vernietigd of beschadigd – meer dan het dubbele van het voorgaande jaar.

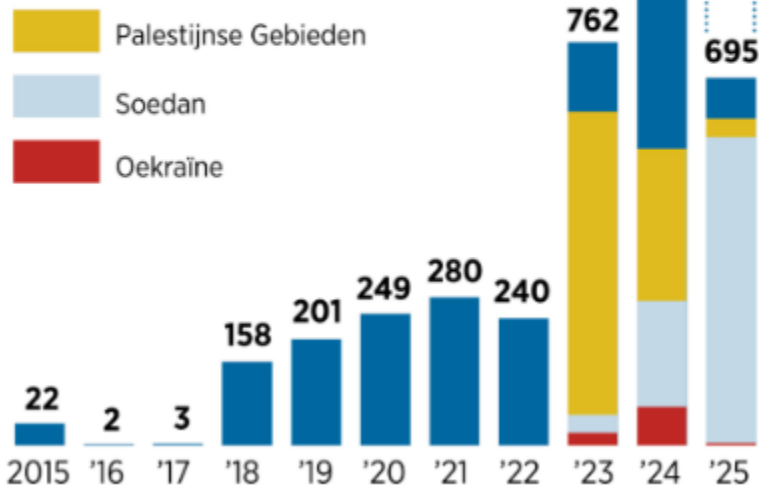

Bron: Safeguarding Health in Conflict Coalition

Toename aantal doden in de gezondheidszorg

gedode zorgverleners en patiënten aan alle oorlogsfronten

2023-2025:

© TROUW | BRON: WHO/MSF

Steun hulpverlening in Oekraïne

11 MAART 2022

De KNMG heeft samen met haar federatiepartners, waaronder de Federatie Medisch Specialisten, namens alle artsen in Nederland veertigduizend euro gedoneerd aan de Samenwerkende Hulporganisaties (Giro555) en twintigduizend euro aan het recent opgerichte Ukraine Medical Help Fund van de internationale artsenorganisaties (WMA, CPME en EFMA). Hiermee steunen we onze collega's en de hulpverlening aan vluchtelingen in het oorlogsgebied en in de grensregio.

[Lees het bericht van de KNMG](#)

Lees ook het nieuwsbericht [Artsen wereldwijd: Laat artsen in Oekraïne hun werk doen](#)

KNMG doet beroep op kabinet: 'Stop schending humanitair recht in Gaza'

10 JANUARI 2025

De KNMG doet in een brief [een dringend beroep op de minister-president](#) om zich namens het kabinet uit te spreken tegen de schendingen van het internationaal humanitair recht in Gaza en om alle mogelijke stappen te ondernemen om naleving daarvan af te dwingen. De KNMG spreekt van een 'desastreuze situatie', door aanvallen op zorgverleners en medische voorzieningen, en door een tekort aan medicijnen, voedsel en essentiële medische zorg. 'Zorgverleners worden dagelijks belemmerd in hun werk en riskeren hun leven bij het bieden van hulp. Aanvallen op zorgverleners en ziekenhuizen, blokkades van medische faciliteiten en het hinderen van humanitaire hulp zijn onacceptabel.'

Inhoud

- ▶ Context van onze patiënten
- ▶ **(Hoopvolle) Vergezichten**
- ▶ Uitdagingen

de
Correspondent

**Goede zorg vraagt om
artsen en specialisten
die weten wat armoede
is. Maar die zijn er
amper**

Laagste inkomens: 2,5 x

Mensen met 20% van de laagste inkomens hebben in het eerste corona jaar 2,5 keer meer risico om te overlijden aan COVID-19 dan mensen uit de hoogste inkomens groep (CBS 2022).

Migratieachtergrond: 1,6 – 1,8 x

Het risico om te overlijden aan het virus is voor mensen met een Marokkaanse, Turkse en Surinaamse migratieachtergrond 1,6 – 1,8 keer zo groot als voor mensen zonder migratieachtergrond (CBS 2022).

Het beschikbare informatie- en voorlichtingsmateriaal is voor 3,5 miljoen mensen in Nederland niet altijd voldoende toegankelijk en begrijpelijk.

Prof. Dr. Robin Peeters

Ziekenhuis St Jansdal

6 d • Bewerkt •

+ Volgen

Vandaag hielpen medisch specialisten van ons ziekenhuis de **GGD Flevoland** met het geven van voorlichting over corona en vaccinatie in Lelystad... meer weergeven

Maurice van den Bosch • 1ste

CEO OLVG

2 mnd •

Sommige wijken in Amsterdam hebben een hele lage vaccinatiëgraad. Daarom vandaag met **José Manshanden** en team **GGD Amsterdam**, en **OLVG**... meer weergeven

Federatievoorzitter op de markt in gesprek over wel of niet vaccineren

13 DECEMBER 2021

Afgelopen zaterdag bezocht Federatievoorzitter Peter Paul van Benthem de markt op het Visserijplein in Rotterdam. Samen met de initiatiefnemers van gezondheidskloof.nl internist Robin Peeters en huisarts Shakib Sana sprak hij met marktbezoekers over wel

Voorzitter KNMG - René Heman

OP WEG NAAR EEN

ROOKVRIJE GENERATIE

Erasmus

150 rookvrije adviezen voor 150 Tweede Kamerleden

'Steun het Preventieakkoord. Verkoop omlaag & Prijs omhoog.'

Feit 3 van 4

Nicotine vergroot de kans op **verschillende psychische problemen.**

De tabaksindustrie vertelt dit niet, wij artsen daarom wel.

[ArtsenSlaanAlarm.nl](https://www.ArtsenSlaanAlarm.nl)

Robin Peeters
Internist

zodat alle ouders en verzorgers deze vier feiten kennen

missiezalen

Burgerinitiatief

Nicotinee

Voor een nicotinevrije generatie

44.000 Handtekeningen

Rookpreventie
Jeugd

consumenten
claim

niv
Nederlandse
Internisten Vereniging

Medische desinformatie 2024

Naar aanleiding van recente berichten over teruglopend vertrouwen in vaccinaties en de toename van berichten met (medische) desinformatie onderzocht de KNMG in samenwerking met NOS Nieuws in welke mate artsen te maken krijgen met patiënten die met onjuiste medische informatie bij hen komen. De vragenlijst is uitgezet via het KNMG Artsen Onderzoek en was daarnaast ook openbaar toegankelijk.

Medische desinformatie

85%

van de artsen geeft aan wel eens in aanraking te komen met desinformatie in de spreekkamer

Frequentie

Top 3 onderwerpen

Vaccinaties

Vitamines

Allergieën

Top 3 bronnen

Sociale media

Internet

Vrienden/familie/
kennissen

Respons

Aantal aangeschreven via KNMG Artsenonderzoek 2484
Aantal voltooide vragenlijsten 681

Zorgen over toename

87%

van de artsen maakt zich zorgen over de toename van berichten met medische desinformatie op sociale media en op het internet, omdat desinformatie kan leiden tot gevaarlijke situaties en de gezondheid kan schaden

Hogere werkdruk

44%

van de artsen geeft aan dat de werkdruk toeneemt doordat het tijd kost om desinformatie te bestrijden, wantrouwen weg te nemen en tot consensus te komen over de behandeling

Vind je dat er meer gedaan moet worden om online medische desinformatie tegen te gaan?

Wie moet online desinformatie tegen gaan?

Overheid

Sociale media
bedrijven

Artsen-
verenigingen

16%

van de artsen geeft aan zelf online of op sociale media actief medische desinformatie te bestrijden

DOKTERS VANDAAG

BETROUWBARE MEDISCHE INFORMATIE OP TIKTOK

Artsen gaan op TikTok met Dokters Vandaag strijd aan tegen medische desinformatie

De Nieuw 5
Robin Peeters
internist Erasmus MC

RIJMOND

Artsen bundelen krachten tegen medische desinformatie

radio 10

Z omroep
zeeland

Nieuws Sport Weer Uit in Zeeland TV Radio Contact

Zeeuwse dermatoloog wil desinformatie tegen gaan met korte filmpjes op TikTok

18 maart, 09:06 • 2 minuten leestijd

Zeeuwse dermatoloog dokter Annetie Galmont heeft zich aangesloten bij een groep artsen die actief zijn op TikTok. Ze woont in Zeeland en werkt voor het Bravis ziekenhuis. Op TikTok probeert ze tegengas te geven aan desinformatie. 'Het is een groot probleem, zeker in de dermatologie', vertelt Galmont.

BRON:
TIKTOK DOKTERS VANDAAG

De Telegraaf

MC
MEDISCH CONTACT

NOS
op3

npo FUNX

npo 3 FM

Artsen gaan de strijd aan tegen desinformatie op TikTok

Zorgbestuurders, hoogleraren en prominenten aan kabinet: "Alles op alles om te voorkomen dat mensen ziek worden door armoede"

Iedereen in Nederland moet een gelijke kans hebben op een zo gezond mogelijk leven. Om dat te bereiken moet de 'bestaanszekerheid' worden gegarandeerd: een stabiel en voldoende besteedbaar inkomen en de mogelijkheid tot gezond eten, onderwijs en veilig werken en wonen.

Dit is een van de kernpunten van de open brief aan het kabinet van artsenfederatie KNMG en ruim 70 organisaties, waaronder (academische) ziekenhuizen, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving, FNV, de Nederlandse Zorgautoriteit, GGD GHOR Nederland, sportkoepel NOC*NSF en verschillende ouderen- en jongerenbonden. De brief wordt aangeboden aan

Artsenfederatie KNMG

Voorop voor dokter en zorg

Maria van den Muijsenbergh	Huisarts en hoogleraar gezondheidsverschillen en persoonsgerichte integrale eerstelijnszorg Radboudumc en Pharos
Henk Nies	Bijzonder hoogleraar Organisatie en beleid zorg (VU)
Robin Peeters	Voorzitter van de Nederlandse Internisten Vereniging, mede-oprichter Gezondheidskloof.nl, co-voorzitter van het Preventie Netwerk van de Federatie Medisch Specialisten
Ruth Peetoom	Voorzitter de Nederlandse GGZ
Thomas Plochg	Directeur Federatie voor Gezondheid
Martin Pragt	Ervaringsdeskundige armoede en sociale uitsluiting, Sterk uit Armoede
Menno Reijneveld	Voorzitter Interuniversitair overleg sociale geneeskunde (IOSG), hoogleraar UMCG/RUG, arts Maatschappij + Gezondheid
Ingrid Rep	Directeur KBO-PCOB
Sophie de Rooij	Voorzitter RvB Ziekenhuis Amstelland
André Rouvoet	Voorzitter GGD GHOR Nederland
Karen van Ruiten	Directeur Instituut Positieve Gezondheid
Michael Rutgers	Namens Gezondheidsfondsen voor Rookvrij, Samenwerkende Gezondheidsfondsen en Longfondsen
Shakib Sana	LHV-ambassadeur Rotterdam, mede-oprichter gezondheidskloof

Honderden zorgverleners komen in Brussel op voor collega's in conflictgebieden |...

Bezoeken >

Inhoud

- ▶ Context van onze patiënten
- ▶ (Hoopvolle) Vergezichten
- ▶ **Uitdagingen**

Meer armoede door plannen kabinet-Jetten, waarschuwt CPB

BELEID

20 feb 2026, 11:38

TOTALE VRIJHEIDSBIJDRAGE

VANAF 2028

€ 362,63

VUILNISOPHALER
€ 40.000 PER JAAR

€ 370,56

VERPLEEGKUNDIGE
€ 50.000 PER JAAR

€ 333,69

MINISTER
> € 145.000 PER JAAR

Reportage Ongedocumenteerden

Illegaliteit strafbaar? Bij Dokters van de Wereld voelen vrijwilligers de druk al

Zorgbus van Dokters van de Wereld, waar ongedocumenteerden medische hulp ontvangen buiten reguliere voorzieningen. Joris van Gennip

Gatool Katawazi | 29 augustus 2025, 17:47

nu Net binnen Algemeen Economie Sport Media en Cultuur Shop Meer v

Door Afran Groenewoud en Sanne Oving

 Rode Kruis

Mensen zonder verblijfspapieren zijn mensen. Punt.

Tussen wet en geweten: waarom zorg geen grenzen kent

Geschreven door Jurriaan Penders, voorzitter KNMG

Op 3 juli stemde de Tweede Kamer in met een wetsvoorstel dat illegaliteit strafbaar stelt, inclusief het bieden van hulp aan mensen zonder verblijfsvergunning. Een wet met verstrekkende gevolgen. Niet alleen juridisch, maar vooral moreel. Want wat betekent dit voor zorgverleners? Kunnen wij onze eed naleven als solidariteit strafbaar wordt?

Volgens de minister zal het vervolgen van hulpverleners die medische zorg bieden 'geen prioriteit hebben'. Maar dat is natuurlijk niet waar het om gaat. Het gaat erom dat een meerderheid van het parlement het bieden van medische zorg aan deze groep mensen als een strafbaar feit ziet. Ik vind dat schokkend.

De spanning tussen wet en geweten is voor artsen geen abstract vraagstuk. In de spreekkamer is het dagelijkse realiteit: een kind met koorts, een zwangere vrouw zonder papieren, een man met een longontsteking die geen verzekering heeft. Tot nu toe wisten we één ding zeker: zorg kent geen paspoort. Medisch noodzakelijke zorg is een mensenrecht. Punt.

Het wetsvoorstel zet dat uitgangspunt op scherp. Plots kan medische hulp strafrechtelijke risico's inhouden. Artsen komen daarmee in een onmogelijke positie: trouw blijven aan hun beroepsethiek, of gehoorzamen aan een wet die diezelfde ethiek ondermijnt. Dit is een keuze waartoe artsen nooit gedwongen zouden moeten worden.

Israël dwingt AZG uit Gaza te vertrekken: 'Het afknippen van hulp is ook een vorm van geweld'

WMA uit zorgen over aanhoudende gezondheids crisis in Gaza en gevolgen voor patiëntenzorg

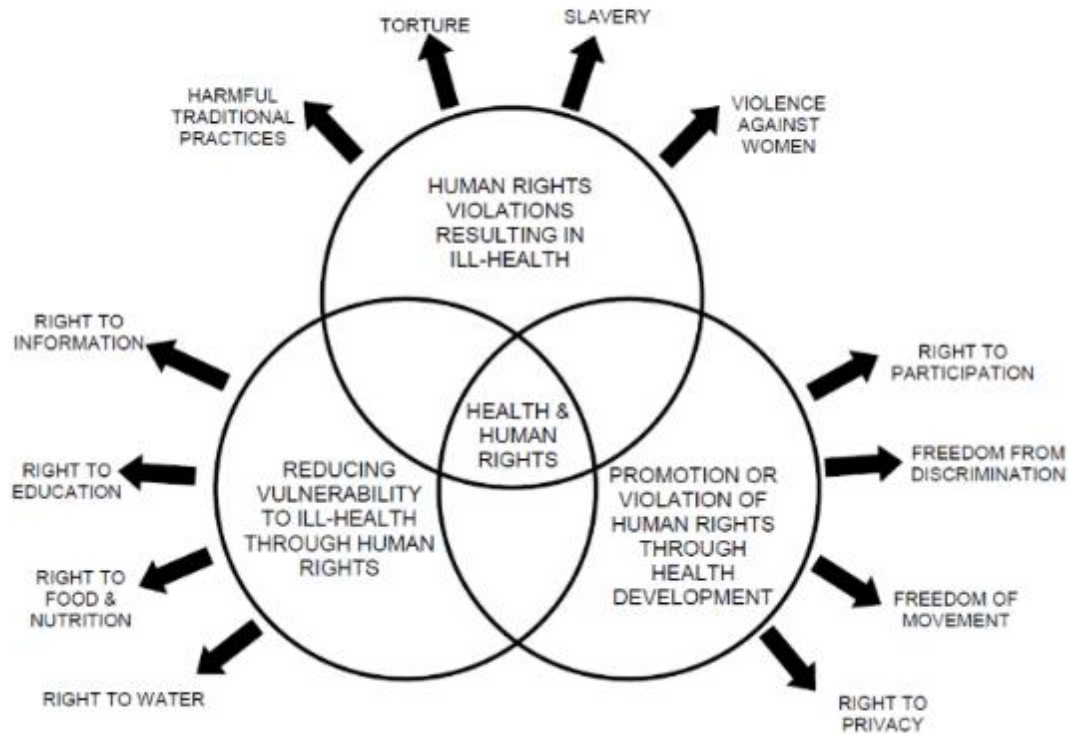
De World Medical Association (WMA) heeft in een formele brief aan de Israëlische premier Benjamin Netanyahu haar ernstige zorgen geuit over de aanhoudende humanitaire en gezondheids crisis in Gaza. Als lid van de WMA sluiten wij ons bij deze zorgen aan. Wij achten het van groot belang om blijvend aandacht te vragen voor de situatie in Gaza en de ingrijpende gevolgen daarvan voor patiënten en zorgprofessionals.

In de brief beschrijft de WMA de aanhoudende crisis waarin ziekenhuizen en andere zorginstellingen te maken hebben met ernstige tekorten aan voedsel, schoon drinkwater, medicijnen, medische hulpmiddelen en brandstof. Hierdoor staat de beschikbaarheid en veiligheid van medische zorg ernstig onder druk en kunnen veel zorginstellingen de continuïteit van patiëntenzorg niet langer garanderen. De WMA stelt vast dat onmiddellijke ondersteuning noodzakelijk is voor traumazorg, de preventie en bestrijding van infectieziekten en de veilige verplaatsing en evacuatie van patiënten. Gezien de omvang en duur van de crisis benadrukt de WMA dat humanitaire hulp dringend nodig is en dat belemmeringen bij het verlenen van deze hulp het leven en de gezondheid van miljoenen burgers in gevaar brengen.

De WHO heeft de relatie tussen het 'recht op gezondheid' en het respecteren en vervullen van andere mensenrechten verder uitgewerkt. Volgens de WHO hangt het 'recht op gezondheid' met andere mensenverdragen op drie wijzen samen:

1. Schendingen van mensenrechten of het gebrek aan aandacht daarvoor kan ernstige gevolgen hebben voor de gezondheid (bijvoorbeeld schadelijke traditionele praktijken, slavernij, martelingen en andere onmenselijke en vernederende behandelingen, geweld tegen vrouwen).
2. Gezondheidsbeleid en programma's kunnen door hun ontwerp of implementatie mensenrechten bevorderen en schenden (bijvoorbeeld door discriminatie, het uitsluiten van bepaalde groepen van deelname, en het respecteren van privacy en informatie).
3. Kwetsbaarheid voor een slechte gezondheid kan worden gereduceerd door stappen te nemen om mensenrechten te respecteren, te beschermen en te vervullen.

Deze samenhang heeft de WHO uitgedrukt in de volgende figuur:

Equality

Equity

Justice

TABEL 2. De nieuwe Nederlandse artseneed (2003)

Ik zweer/beloof dat ik de geneeskunst zo goed als ik kan, zal uitoefenen ten dienste van mijn medemens.

Ik zal zorgen voor zieken, gezondheid bevorderen en lijden verlichten.

Ik stel het belang van de patiënt voorop en eerbiedig zijn opvattingen.

Ik zal aan de patiënt geen schade doen. Ik luister en zal hem goed inlichten. Ik zal geheimhouden wat mij is toevertrouwd.

Ik zal de geneeskundige kennis van mijzelf en anderen bevorderen.

Ik erken de grenzen van mijn mogelijkheden. Ik zal mij open en toetsbaar opstellen, en ik ken mijn verantwoordelijkheid voor de samenleving.

Ik zal de beschikbaarheid en toegankelijkheid van de gezondheidszorg bevorderen.

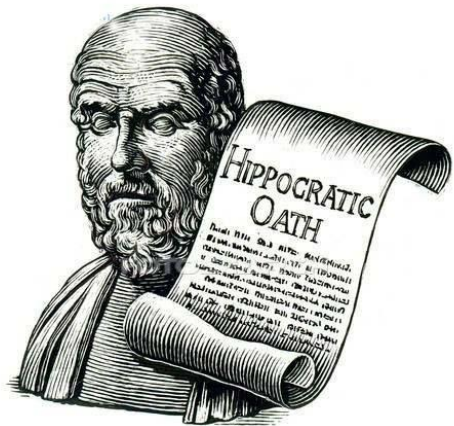
Ik maak geen misbruik van mijn medische kennis, ook niet onder druk.

Ik zal zo het beroep van arts in ere houden.

Dat beloof ik.

of:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

***"Je gaat het pas zien
als je het doorhebt."***

Johan Cruijff

